

Podstawy łańcuchowej reakcji polimerazy (PCR) - II

Plan prezentacji

Podstawy biologii molekularnej

Podstawy PCR część I

Definicja PCR

Etapy PCR

Podstawy PCR część II

Definicja PCR w czasie rzeczywistym (real time PCR)

Jakościowa PCR w czasie rzeczywistym

Ilościowa PCR w czasie rzeczywistym

Podstawy PCR część III

Definicja temperatury topnienia

Analiza krzywych topnienia

PCR w czasie rzeczywistym

PCR w czasie rzeczywistym (RT-PCR)

- PCR w czasie rzeczywistym to zwykła reakcja PCR wykorzystująca dodatkowy oligonukleotyd znakowany cząsteczką fluorescencyjną: Cząsteczka ta nazywana jest sondą.
- Sonda jest jednoniciowym fragmentem DNA wiążącym się do sekwencji docelowej
- Sonda fluorescencyjna emituje sygnał fluorescencji, kiedy jest aktywowana przez hybrydyzację
- Jedna kopia docelowego DNA aktywuje jedną cząsteczkę sondy, dlatego sygnał fluorescencji będzie wprost proporcjonalny do liczby wytworzonych kopii docelowego DNA
- Przykłady sond używanych do PCR w czasie rzeczywistym: sondy TaqMan, Molecular beacon, Scorpion...

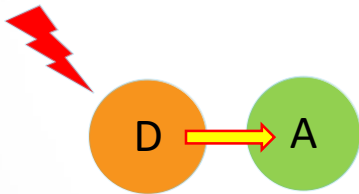
Sonda

Technologia FRET

- Rezonansowe przeniesienie energii fluorescencji (Fluorescence Resonance Energy Transfer, FRET) to zależne od odległości oddziaływanie pomiędzy dwiema cząsteczkami barwnika.
- Energia wzbudzenia jest przekazywana z cząsteczki donora na cząsteczkę akceptora bez emisji fotonu.
- Technika FRET znalazła wiele zastosowań, w tym w PCR.

D=Donor/fluorofor
A=Akceptor/wygaszacz

Wzbudzenie

Niewielka odległość –
fluorescencja jest absorbowana

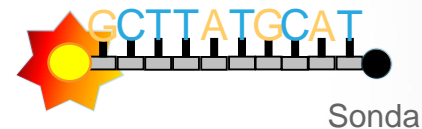
Wzbudzenie

Duża odległość –
fluorescencja jest emitowana

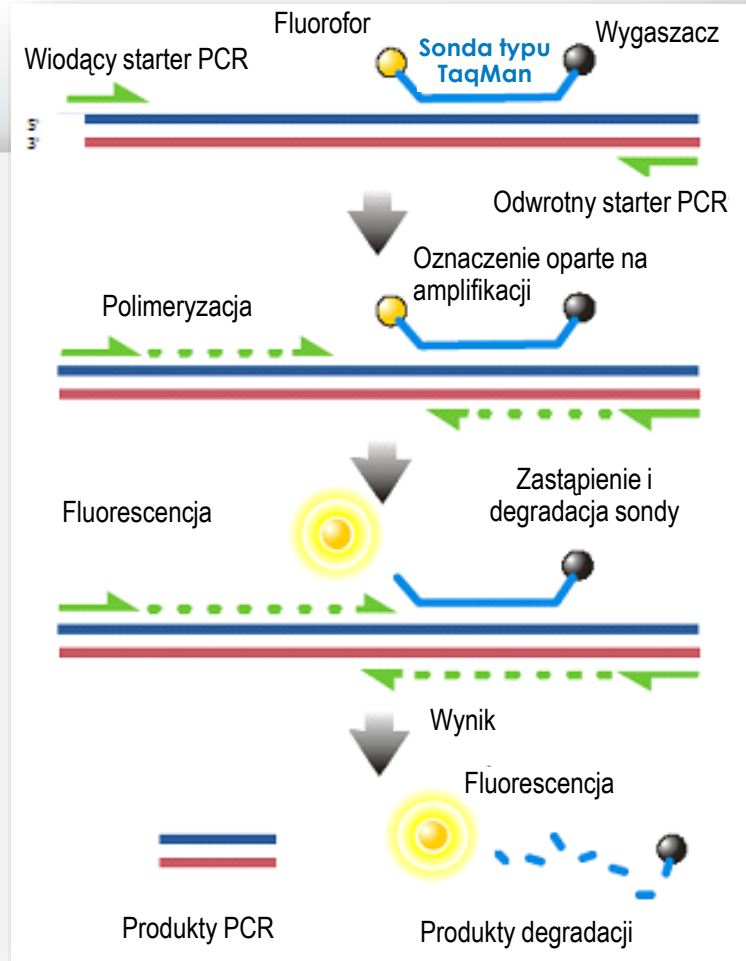
Sonda typu TaqMan

- Sonda typu TaqMan jest sondą zbudowaną z krótkiego oligonukleotydu (15-30 zasad długości) wyznakowanego barwnikiem fluorescencyjnym na końcu 5' i wygaszaczem na końcu 3'.
- Tak długo jak fluorofor i wygaszacz znajdują się w bliskiej odległości, wygaszacz będzie absorbował fluorescencję fluorofora
- Sonda, dzięki odpowiednio zaprojektowanej sekwencji DNA, powinna przyłączać się do fragmentu docelowego
- Podczas etapu elongacji PCR, polimeraza Taq zdegraduje sondę
- To doprowadzi do fizycznego rozdzielenia fluorofora i wygaszacza, pozwalając na emisję i pomiar fluorescencji

1 wolny
fluorofor/amplikon
DNA

Sonda typu TaqMan

Sonda typu TaqMan

Fluorofofor

Wygaszacz

Sonda typu TaqMan

Fluorofor

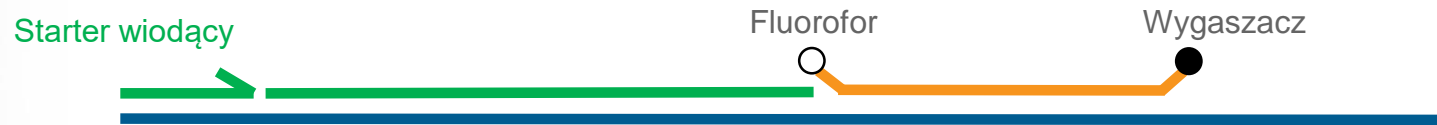
Wygaszacz

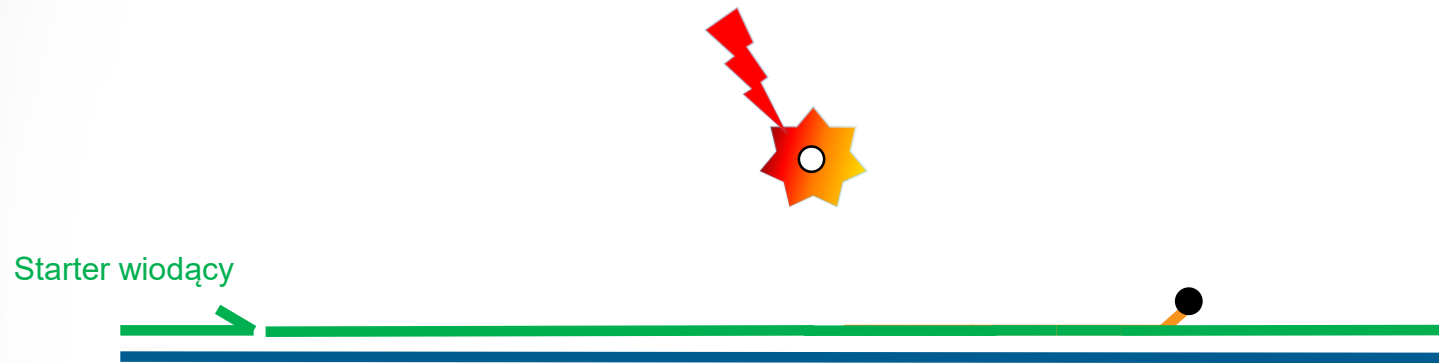
Starter wiodący

Sonda typu TaqMan

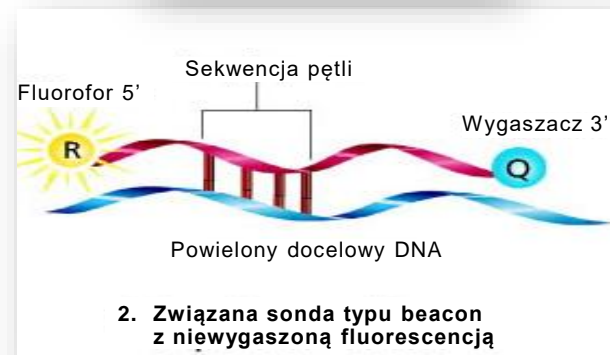

Sonda typu TaqMan

Sonda typu Molecular beacon

- Sonda typu Molecular beacon to cząsteczka w kształcie spinki do włosów, która zawiera fluorofor i wygaszacz
- Sekwencja sondy liczy około 17-21 zasad. Sekwencja rdzeniowa powinna być bogata w pary GC (>80% całkowitej długości sekwencji), co pozwala na utworzenie stabilnego dupleksu, długiego na 5-8 zasad
- Kiedy sonda pływa swobodnie w roztworze, oba jej końce pozostają w bliskiej odległości, co prowadzi do wygaszania fluorescencji.
- W obecności docelowego DNA, sonda wiąże się z sekwencją docelową, co prowadzi do rozdzielenia fluorofora i wygaszacza, pozwalając na emisję fluorescencji

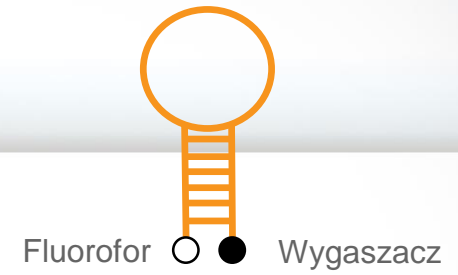

Ilustracja: Sigma-Aldrich

Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

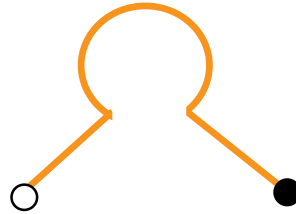

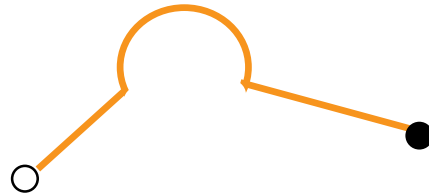
Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

Starter wiodący

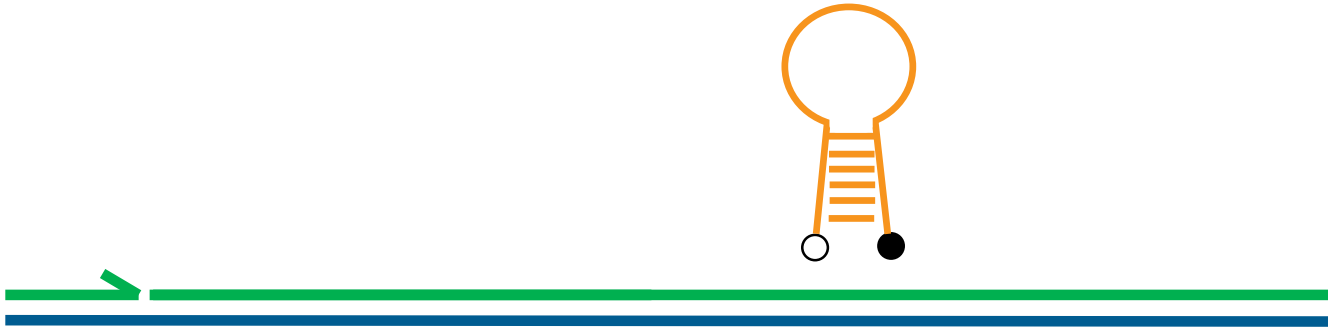
Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

Sonda typu Molecular beacon

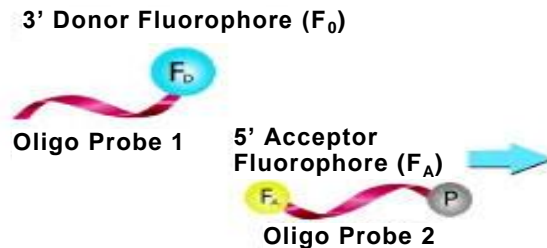
Sonda typu Molecular beacon

Sonda FRET

- Sondy FRET to para oligonukleotydów z fluoroforem-donorem i fluoroforem-akceptorem
- Donor, po wzbudzeniu go przez urządzenie, wzbudzi akceptor, który wyemituje fluorescencję. Jego fluorescencja zostanie wykryta przez urządzenie
- Kiedy sondy pływają swobodnie w roztworze, zjawisko to nie występuje z powodu zbyt dużej odległości
- W fazie hybrydyzacji reakcji PCR, sondy przyłączają się do matrycy w bliskiej odległości od siebie, co pozwoli na transfer energii i emisję mierzalnej fluorescencji

1. Probes in solution emit low fluorescence

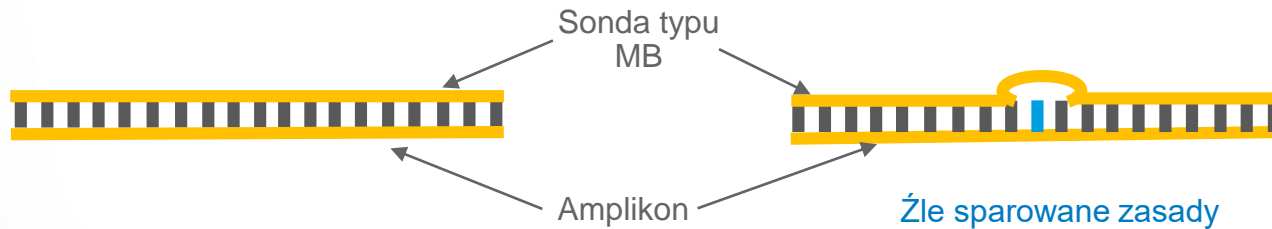

2. Emission through fluorescence resonance energy transfer

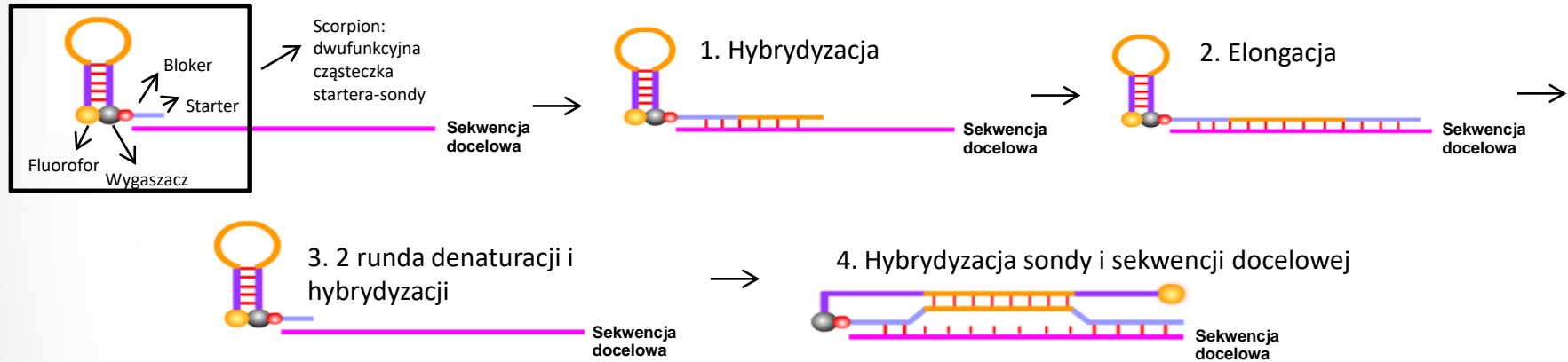
Obraz: Sigma-Aldrich

Sondy typu Sloppy molecular beacon

- Sondy typu Sloppy molecular beacon cechuje względnie długa sekwencja (około 30-40 zasad długości), umożliwiającą im tworzenie hybryd z amplikonami wielu różnych gatunków mimo obecności **źle sparowanych zasad**.

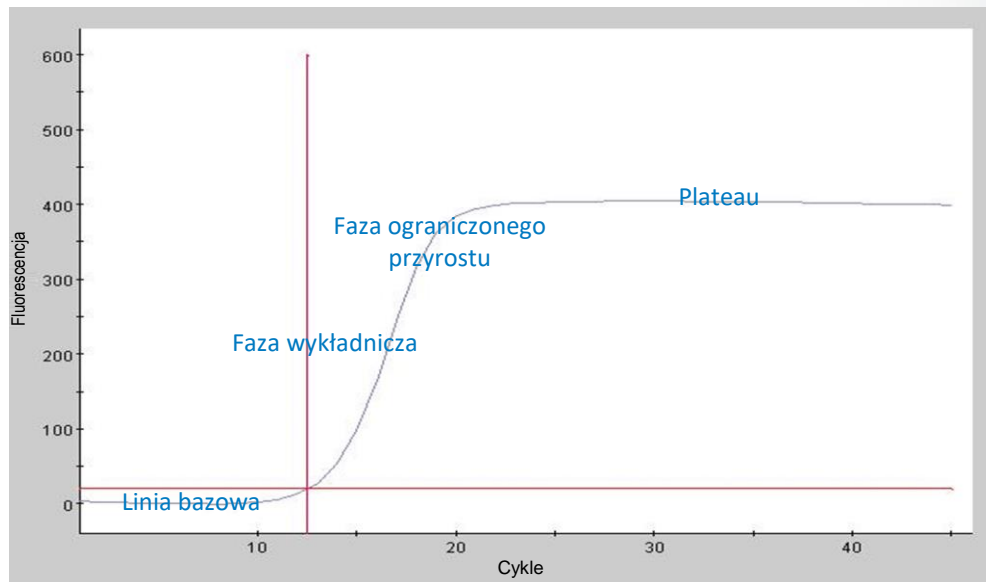
Sonda typu Scorpion

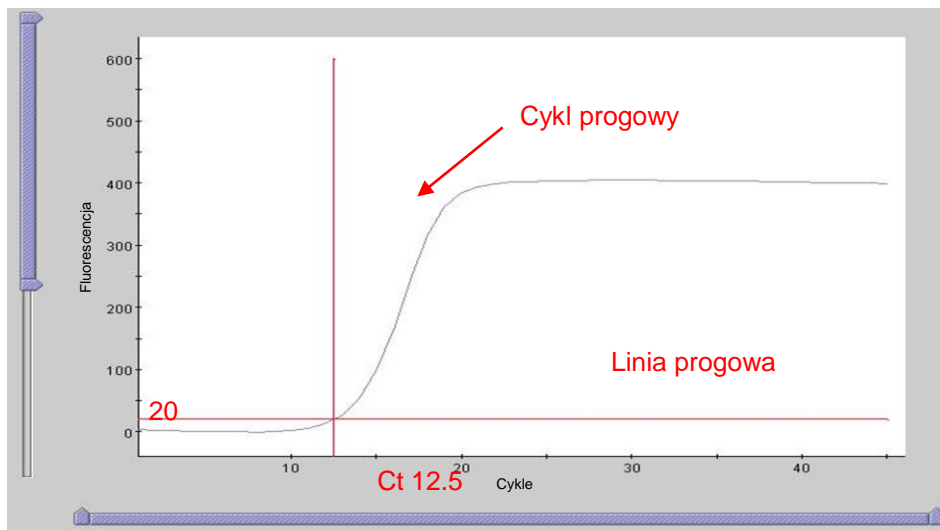
Sekwencja sondy powinna liczyć 17-27 zasad.

Zmiany fluorescencji w trakcie PCR

- Krzywa amplifikacji składa się z czterech faz:

Definicja Ct – w oparciu o próg

- Cykl progowy (Ct): pierwszy cykl, podczas którego przekroczony zostaje zdefiniowany próg fluorescencji
- Ta wartość może być ułamkiem

Kryteria weryfikacji PCR: Zakres Ct i końcowa wartość fluorescencji

- Zakres Ct
  - Jest to akceptowalny zakres wartości Ct
  - Jest on ograniczony wartościami $Ct_{\min}$ i $Ct_{\max}$
- Końcowa wartość fluorescencji
  - Wartość fluorescencji na zakończenie PCR (faza plateau)

W testach Xpert, krzywa amplifikacji nie jest weryfikowana poza zakresem: nie można zatem dostarczyć wyniku

Multipleksowa pCR

- Multipleksowa PCR polega na jednoczesnej amplifikacji **wielu sekwencji docelowych DNA**
  - Każda z sekwencji docelowych ma swój własny zestaw starterów
  - Każda z sekwencji docelowych jest oznaczana ilościowo dzięki zastosowaniu własnej sondy, znakowanej odrębnym barwnikiem, wykrywanej przy określonej długości fali fluorescencji
- Podczas planowania multipleksowej PCR należy unikać konkurencji między sekwencjami docelowymi

Wykrywanie wielu barwników – 6 barwników do 2020 r.

- Wybierane są różne barwniki (fluorofory)
- Są one wzbudzane i emitują w różnych długościach fal

Analityt	Fluorofor	Wzbudzenie (nm)	Emisja (nm)
Sekwencja docelowa 1	Barwnik 1	375-405	420-480
Sekwencja docelowa 2	Barwnik 2	450-495	510-535
Sekwencja docelowa 3	Barwnik 3	500-550	565-590
Sekwencja docelowa 4	Barwnik 4	630-650	665-685
SPC	Barwnik 6		>700
Sekwencja docelowa 5	Barwnik 5	555-590	606-650

Wykrywanie wielu barwników – teraz 10 barwników

- Wybierane są różne barwniki (fluorofory)
- Są one wzbudzane i emitują w różnych długościach fal

		Wykrywanie dzięki iCore			
Kanały optyczne iCore		Błękit + podczerwień (420-477 nm + > 700 nm)	Zieleń + głęboka czerwień (510-535 nm + 660-680 nm)	Żółcień (565-585 nm)	Czerwień (620-645 nm)
Wzbudzenie iCore	UV (400 nm)	CF1			
	Błękit (470 nm)		FAM	CF7 (FAM-CF3)	CF9
	Zieleń (520 nm)	CF10 (CF3-CF6)		A532 (CF3)	CF8 (CF3-CF4)
	Żółcień (574-584 nm)				TxR (CF4)
	Czerwień (635 nm)	CF6	A647 (CF5)		

Oznaczenia ilościowe techniką PCR w czasie rzeczywistym

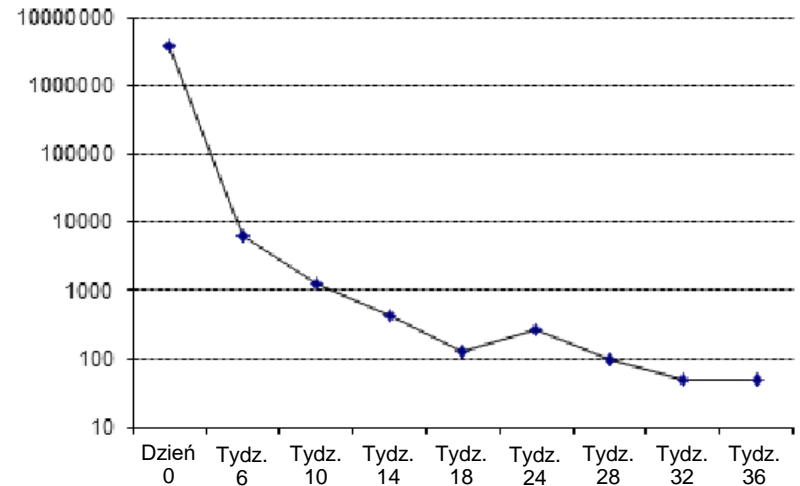

Oznaczenia ilościowe

- Wartości bezwzględne: wynik jest przedstawiony jako stężenie (kopie/mL, IU/mL, itd.):

Xpert HIV-1 VL i Xpert HCV

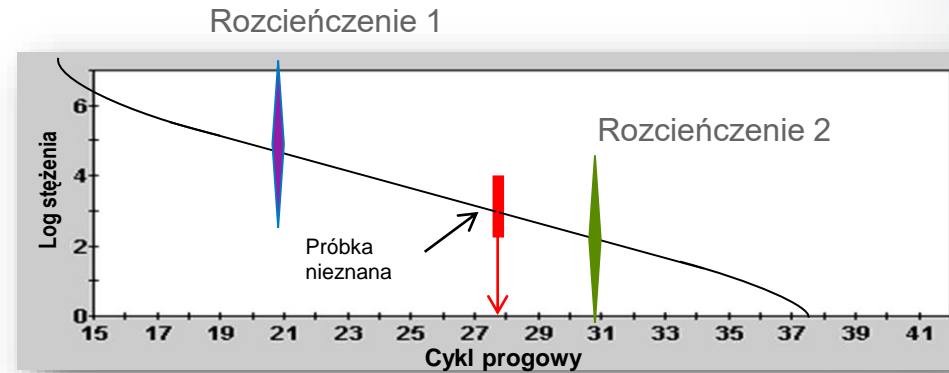
- Wartości względne: wynik jest przedstawiony jako Ratio: Xpert BCR-ABL

HIV-1 VL spadek wiremii podczas terapii antyretrowirusowej (antiretroviral therapy, ART) (metoda inna niż GeneXpert).
Grafika: hivbook.com

Oznaczenie wartości bezwzględnych dzięki zewnętrznym wzorcom

1. Należy przygotować rozcieńczenia próbki zawierającej docelową sekwencję DNA w znanym stężeniu.
2. Te rozcieńczone próbki będą oznaczane równoległe z próbkami nieznanymi, każda w oddzielnej próbówce
3. Dla każdego stężenia podaje się wartość Ct
4. Wykreśla się krzywą wzorcową: Ct w funkcji stężenia
5. Wartość Ct dla próbki nieznanej stosuje się do ekstrapolacji jej stężenia na podstawie krzywej wzorcowej

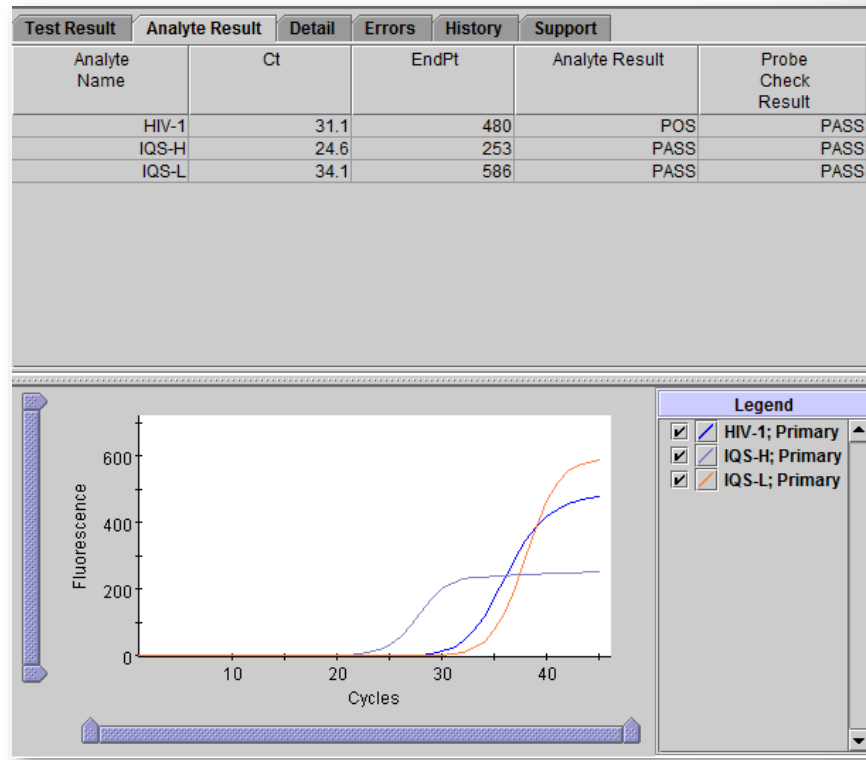
W liniowym zakresie stężenia, 2 wzorce wystarczają

Oznaczenie wartości bezwzględnych za pomocą wzorców wewnętrznych.

W wypadku Xpert HIV-1 VL:

Do wyliczenia stężenia w próbce stosuje się 2 wzorce:

- 1 wzorzec o wysokim stężeniu (IQS-H) = 10^6 kopii/mL
- 1 wzorzec o niskim stężeniu (IQS-L) = 10^3 kopii/mL
- W oparciu o wartości Ct i znane stężenie każdego ze wzorców oraz wartość Ct nieznaney próbki, stężenie w nieznaney próbce zostanie obliczone przez oprogramowanie GeneXpert.

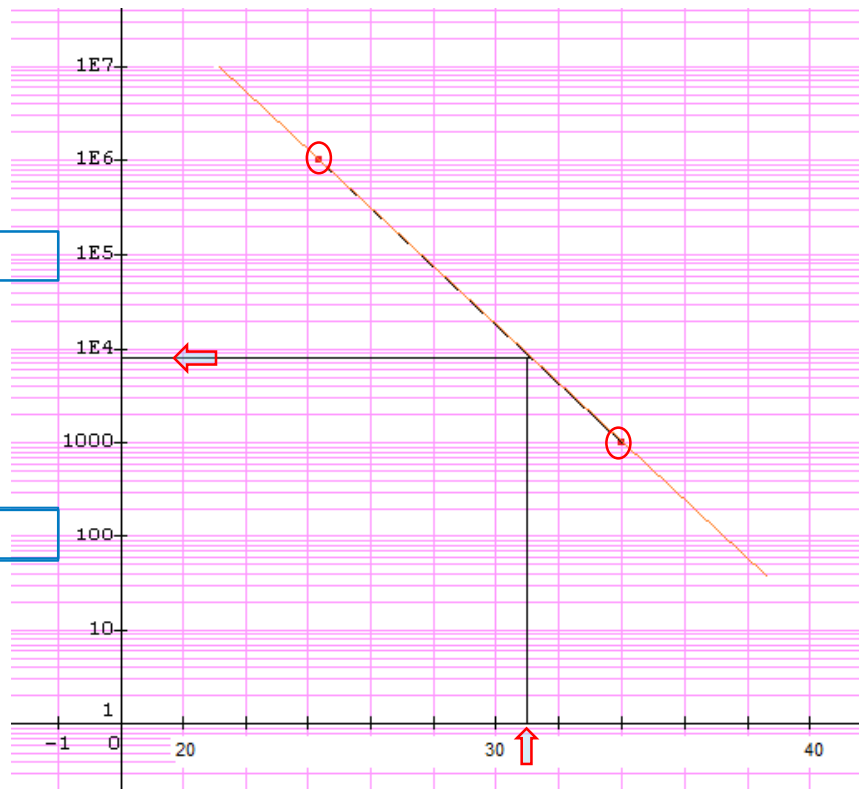
Obliczenie stężenia w próbce

$y = \text{wiremia}$
(kopii/mL)

Analyte Name	Ct
HIV-1	31.1
IQS-H	24.6
IQS-L	34.1

IQS-H

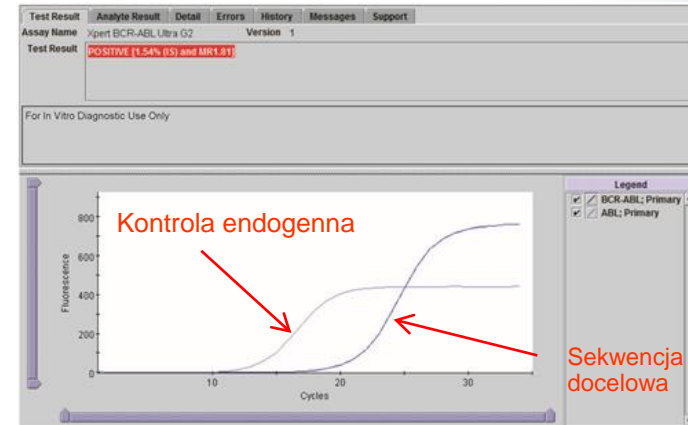
IQS-L

$x = Ct$

Oznaczanie wartości względnych za pomocą PCR w czasie rzeczywistym (Z: Xpert BCR-ABL)

- Oznaczanie wartości względnych wyraża zmierzony poziom sekwencji docelowej względem poziomu kontroli wewnętrznej (genu referencyjnego)
- Gen referencyjny może być endogenny. Dzięki temu może także potwierdzać, że w badaniu użyto wystarczającej ilości próbki.
- Dzięki niskiej zmienności, kontrolę endogenną można także stosować jako wskaźnik hamowania PCR.

DODATNI [1,54% (IS) i MR 1,81]

Przykładem jest wynik testu
Xpert BCR-ABL Ultra

Wnioski

PCR w czasie rzeczywistym jest:

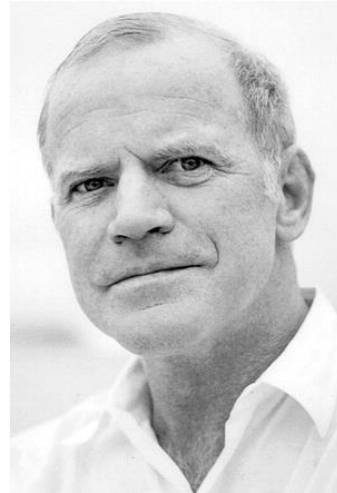
- Szybka
- Czuła
- Precyzyjna
- Łatwa w wykonaniu
- Możliwa do zastosowania do oznaczeń ilościowych

“

Nauka co roku w nieprzerwany sposób dostarcza nowych zasobów cudownych prawd i olśniewających urządzeń.

Kary Mullis

Dziękujemy.

www.Cepheid.com